

vait egészséges ivadékkal el tudja látni. Ezenfelül el kell érni, hogy gazdaságunk évente 1—2 vagon étkezési pisztrángot tudjon előállítani.

4. Tovább kell haladnunk a vadgazdálkodás és vadászati ágazatunknál néhány évvel ezelőtt megkezdett helyes úton. Kötelességünk, hogy a nagy nehezen kialakított helyes ivararányt megtartsuk, a szakszerű vadtenyésztés módszereivel, különösen a szarvasállománynál nagyobb vérfelfrissítéssel elérjük, hogy az agancssúly 5—6 kg-ról 6,7—7,5 kg-ra növekedjék. Célunk, hogy néhány éven belül a vadgazdálkodási ágazatunk veszteségét megszüntessük, hogy az is a többi jövedelmező termelési ágazatokkal együtt nyereségessé váljon.

5. Gazdaságunk eredményeit mindenkor gazdaságunk kádereinek, összes dolgozóinak aktív közreműködésével tudtuk csak elérni. Minden gazdálkodási eredmény attól függ, hogy gazdaságunk dolgozói milyen mértékben vannak a szakmai és politikai műveltség birtokában.

Eredményesen a jövőben is csak akkor tudunk dolgozni, ha szakmailag és politikailag is művelt, fegyelmezett dolgozókkal fogunk gazdálkodni. Ezért az elkövetkezendő időben nagy gondot kell fordítani arra, hogy állandóan magas műveltségű kádertartalék álljon rendelkezésünkre.

Ennek érdekében továbbra is élni kell a társadalmi ösztöndíj adta lehetőségekkel. El kell érni, hogy a jelenlegi 24 fős erdőmérnöki kollektívánk 30 főre emelkedjék. Továbbá segítséget kell nyújtanunk ahhoz, hogy a fiatalabb korosztályhoz tartozó erdészképesítésű kerületvezetők elvégezzék levelező úton az erdészeti technikumot.

Az új beállításoknál pedig arra kell törekedni, hogy a munkába állítandó személy rendelkezzen a beosztásához előírt szakmai műveltséggel.

Ha a jövőben is gazdasági tevékenységünkben támaszkodunk gazdaságunk dolgozó kollektívájára, és törekszünk az új technika és technológia egyre szélesebb körű alkalmazására, eredményeink még inkább növekedni fognak, gazdálkodási tevékenységünk jobb lesz.

Kovács Jenő:

Erdészek szakosítása a műszaki fejlesztés szolgálatában

A műszaki fejlesztés lényegében a termelési eszközök és módszerek tudatos tökéletesítése a tudomány eredményeinek a felhasználásával. A vállalati műszaki fejlesztési terv feladata tehát meghatározni a megvalósítandó műszaki fejlődést, az elérendő műszaki színvonalat és azokat az intézkedéseket, amelyekkel a kitűzött feladatok teljesíthetők. Így erdőgazdasági szinten a műszaki fejlesztési terv tartalma két fő probléma köré csoportosítható:

1. fagyártmányok — termékek korszerűsítése, illetve újak létrehozása,
2. a termelési folyamat műszaki színvonalának és szervezettségének fokozása.

Lényegében tehát ebbe a második csoportba sorolható be mai témánk, az erdészek szakosítása.

A szakosítás alatt mi azt értjük, hogy a kerületvezető erdész az eddigi sokirányú munkája helyett a tevékenységét egy munkaterületen fejtsse ki úgy, hogy azon a helyen, a rendelkezésére bocsátott, korszerű termelési eszközökkel, a legkisebb ráfordítás mellett a legnagyobb termelékenységet biztosítsa. Így lényegében azt a művezetői irányítást értjük el, amit ma az ipar is produkál. A szakosítás tehát nem véletlen, hanem törvényszerűen jelentkezik, mert ezt maga az élet — a műszaki fejlesztési irányelvekből már realizálódott műszaki haladás hozta magával. De bizonyítja ezt a törvényszerűség magának a műszaki haladásnak a fogalma is; — a műszaki haladás lényegében olyan hasznos változás, mely csökkenti a termékek előállításához szükséges társadalmi munka mennyiségét, vagy javítja a munka technikai feltételeit.

A műszaki haladás legszembetűnőbb példáját az erdőgazdasági munkákban a *fakitermelés gépesítése* adja. Öt év távlatában ez a következőképpen alakult erdőgazdaságunkban:

1. táblázat

Gazdasági év	Összes fakitermelés m ³	Ebből gépi termelés m ³	Gépi term. %	Egy gépre eső telj. m ³
1958/1959	94 992	28 129	30	970
1959/1960	101 685	34 879	34	969
1960/1961	97 783	47 677	49	1135
1961/1962	112 523	68 991	61	1533
1962/1963	99 196	71 286	72	2160

Ebben az évben már 3000 m³ lesz az egy gépre eső teljesítmény, a Contra Stihlek számának növekedése miatt. A gépesítettségi fok a fakitermelésünkben azért nem magasabb, mert a gyérítésünk 50%-ban törzskiválasztó gyérítés (20 m³/ha) s itt csak majd az egyszemélyes, könnyebb kivitelű motorfűrészek alkalmazásával tudunk jobb eredményt elérni. Ezenkívül hátráltatják az előrehaladást a kedvezőtlen terepviszonyok.

A közölt adatokból világosan kitűnik, hogy amilyen mértékben növekedett a gépek teljesítménye (s ez már műszaki haladás), olyan mértékben csökkent a hagyományos kézi fakitermelés. Munkaerőben ez azt jelenti, hogy amíg 1958-ban 1200 idénymunkással oldottuk meg a hasonló fakitermelési feladatunkat, addig ma 200 állandó fatermelővel dolgozunk, s ebből már 70 fő szakmunkás. Hasonló fejlődést mutat a faanyagmozgatás is. Az erdőgazdaság műszaki fejlesztési tervének célkitűzése az, hogy a legdrágább szállítóeszközzel történő anyagmozgatás minél nagyobb mértékben terelődjön át az olcsóbb gépi szállítóeszközökre. Ennek elengedhetetlen feltétele a gépjárművekkel járható utak minél nagyobb mértékű fejlesztése. E törekvésünk eredményes megvalósítását az alábbi szám adatok bizonyítják:

Útépítés:	I—III. oszt. út	Ebből vágástéri feltárási út
1959-ben	10,3 km	—
1960-ban	8,8 km	—
1961-ben	11,5 km	4,0 km
1962-ben	19,8 km	8,3 km
1963-ban	20,4 km	5,7 km
1964-ben	27,8 km	10,0 km

Ezzel lehetőség nyílt arra, hogy az 5 évvel ezelőtti, 2,4 km fogatos szállítási távolság napjainkban 1 km-re rövidült.

Fogattal történő faanyagszállítás:

Gazdasági év:	Átlagos szállítási távolság	1 m ³ faanyag mozgatásához szükséges fogatóra
1958/1959	2,4 km	2,6 fogatóra
1959/1960	2,1 km	2,2 fogatóra
1960/1961	1,5 km	1,8 fogatóra
1961/1962	1,2 km	1,7 fogatóra
1962/1963	1,0 km	1,6 fogatóra

Tehergépkocsival történő faanyagszállítás:

Gazdasági év:		
1958/1959	40,270 m ³	17,7 km
1959/1960	56,397 m ³	18,5 km
1960/1961	57,780 m ³	20,5 km
1961/1962	69,200 m ³	21,2 km
1962/1963	70,800 m ³	21,5 km

Vagyis a fogatos faanyagszállítási távolság csökkenése következtében az olcsóbb gépi szállítás lépett be. Ennek a pénzügyi kihatását a fogatoknál jelentkező 40,— Ft/m³ km, valamint a gépkocsiknál fennálló 2,80 Ft/m³ km összehasonlítása mutatja.

Természetesen a gépkocsi szállítási költségnél számolnunk kell az állandóan növekvő szállítási távolsággal.

Kedvező változást mutat az egy főre eső termelési érték alakulása is. 1958/1959-ben 57 000,— Ft volt az egy főre eső termelési érték; 1963/1964-ben 72 000,— Ft lett a tervezett egy főre eső termelési érték.

Mindezeket az tette lehetővé, hogy a korábbi — minden különösebb szervezést nélkülöző — kézi fakitermelés helyett megjelent a *gépi fakitermelés brigádszervezete*. S ami talán még ennél is több — a hagyományos, két egymástól függetlenül végzett munka, a fakitermelés és faanyagmozgatás helyett, megvalósult ugyanennek a két munkaműveletnek az egyidőben történő, ún. komplex végrehajtása.

A szakosított fakitermelés lényegesen magasabb színvonalú irányítást és munkaszervezést követel, mint a hagyományos termelés.

A kedvező költségalakulás érdekében a termelésben részt vevő gépek folyamatos üzemeltetését és leterheltségét teljes egészében biztosítani kell. Ennek előfeltételei többek között az erdészetekben működő kisműhelyek, tökéletes TMK-rendszere és lehetőleg a feladatok ellátására állandóan kihelyezett géppark.

Lehet-e tehát reálisan azt mondani, hogy a hagyományos és az új munkaszervezet ugyanolyan szintű irányítást igényel? Vagy hogyan lehet azt állítani, hogy az erdősítésnél a kézi munkával történő, ún. tányéros ültetés irányítása, egyenértékű annak a gépesített erdősítésnek az irányításával, amit a Veszprémi Erdőgazdaság áprilisban rendezett tapasztalatcseréjén láttunk? Ilyen esetekben már a kerületvezető erdész *művezető*, az erdészvezető pedig *üzemvezető*i szinten felügyelője a gépi munkának. Ezeknek a dolgozóknak, ilyen körülmények között csak a technika teljes ismeretében, közgazdasági megfontolások alapján lehet a termelést jól szervezni és irányítani. Ebből következik, hogy a kerületvezetői szervezeti forma ma már sok esetben korszerűtlen és akadályozza az új termelési eljárások elterjedését. A 12/1958. sz. OEF utasítás még a területi elosztás elve alapján törvényesíti a kerületvezetői rendszert. Pedig ma már a gépi brigádok kapacitása túlnő a kerület határán. S nyugodtan mondhatjuk, hogy egy korszerűen szervezett, 4—5 tagú gépi fakitermelő brigád 2—3 kerület fakitermelését képes évenként elvégezni. Gondoljunk csak a gépesített fakitermelés egy főre eső ezer m³-es teljesítményére éves szinten.

Ez egyúttal azt is jelenti, hogy megszűnnek az eddigi erdész-kerületenkénti elaprózott munkahelyek. A jövőben tehát a *termelési feladatokat gravitációs körzetekben kell tömöríteni*, amelyeket úgy kell kialakítani, hogy egy állandó szakosított művezető erdész irányítása alatt a brigád egész évben egyenletes munkaelosztásban tudjon dolgozni. A gravitációs körzetek kialakításának alapja kell legyen az Erdőterv által készített feltérképezési alapterv.

Erdőgazdaságunkban a vágásterületek elaprózásának megszüntetésére eddig is volt törekvés, mert hasonló tervfeladat mellett 1958/1959-es gazdasági évben 386 erdőrészben folyt a gyérítés és véghasználat. 1963/1964-ben pedig már csak 266 erdőrészben. Az üzemterveink azonban a vágásterületek koncentrállására ennél sokkal nagyobb lehetőséget adnak, s ha ezzel élünk, az előzetes becslések alapján az erdőrészletek száma 60—70%-kal csökkenthető. A tízéves üzemtervi időszakra előírt véghasználatokat ugyanis az erdőgazdaság — egyéb tiltó rendelkezések híján — egy-egy üzemtervnél akár egy évben is kitermelheti. Természetesen az erdőgazdaság éves mennyiségi tervének betartása mellett.

A koncentrálltság nagy előnyt jelent a termelékenység, az ellenőrzés, a munkásszállítás szempontjából. A fakitermelési munkák koncentrálltsága természetesen szoros összefüggésben van az erdőművelési munkák koncentrálltságával is. S ha már itt tartunk — legyen szabad megemlíteni, hogy ez az erdőrendezés jövőbeni munkájában is jelentkezik, amikor is a jelenlegi elaprózott erdőrészletek helyett a nagyüzemi jellegűvé váló erdőgazdálkodás a nagyobb erdőrészletek kialakítását követeli. A tízéves üzemtervi időszakra előírt használatok végrehajtásában (de elsősorban a véghasználatoknál) az erdőgazdaságoknak sokkal nagyobb önállósággal kell rendelkezniük. Ez egyrészt elősegítené a természetes felújítás helyzetét, valamint megfelelő tartalékképzéssel még inkább függetleníteni lehetne az erdőgazdasági munkát az időjárástól. Ezért célszerűnek tartanánk, a véghasználati terveknél a 20 évre szóló előírást. Így volt ez a régi üzemtervek esetében is, ahol a 10 éves időszakra 20 évi terület és fatömeg volt előírva, tíz évre szóló fatömeg-megkötöttséggel. Ez ugyanis lehetőséget adott a természetes felújítások maximális kihasználására, mert 20 évi területen gazdálkodhatott a kezelő.

A kerületvezetők szakosítását aláhúzza az a tény is, hogy megindult az erdőgazdasági szakmunkásképzés, amely egyúttal azt is jelenti, hogy a gépi ismeretekből

ez alaposabb képzést biztosít, mint az erdészeti technikum kivételével, bármely képesítést adó iskola, vagy tanfolyam. A szakmunkásokat az erdészeknek kell irányítani, s így feltétlen szükséges, hogy az irányító szakmailag fölötte álljon az irányítottaknak. Ez pedig elképzelhetetlen a szakosítás nélkül. Márpedig a megnövekedett követelményeknek (mely lényegében nem más, mint a műszaki fejlesztési terv megvalósításaként jelentkező műszaki haladás) csak úgy lehet eleget tenni, ha a főbb termelési ágazatonként szakosítjuk az erdészeket.

Nem hat-e ellentmondásként, hogy a kerületvezető erdész felett levő — lényegében magasabb képesítéssel rendelkező szakemberek — mind szakosítottak, s ugyanakkor pedig, a termelést közvetlenül irányító, legalacsonyabb képzettséggel rendelkező erdésztől megköveteljük, hogy egyaránt ismerje az erdőművelés biológiaiailag megalapozott eljárásait, vagy a rendkívül sok fáválasztékot tartalmazó erdőhasználat szabványait és ezenkívül a termelésben részt vevő gépeknek is specialistája legyen? Vagy a belterjes erdőgazdálkodással hogyan egyeztethető össze, hogy a munkát közvetlenül irányító erdész nem tud a termelés helyén tartózkodni, hanem idejének nagy részét járkálással kénytelen eltölteni, mivel a hagyományos kerületvezető szervezeti formában, egyszerre több helyen is folyik a munka? Ezt csak tetézni lehet azzal, hogy a más munkahelyek meglátogatására távozó erdészt ilyenkor kisegítője helyettesíti. Ebben az esetben tehát nem beszélhetünk a munkák irányításáról, hanem legjobban esetben is csak annak ellenőrzéséről.

Nem vált be a kisparcella a mezőgazdaságban sem, s így az erdőgazdasági termelőerők fejlődésével, a hagyományos erdészkerületek szűk határai sem biztosítják a mindinkább nagyüzemi jellegűvé váló erdőgazdálkodást. A szakosítással mód nyílik arra, hogy mindenkik a képességeinek legmegfelelőbb területen foglalkoztassunk. A kerületvezető erdésznek, az eddigi eredményes munkája alapján, már úgyszólván megmutatkozott valamely termelési ágazat iránti hivatásérzete — szeretete. A szakosítással megszüntethető az erdész munkájában az évenként változó szélsőséges leterheltség. Ezenkívül a továbbképzés sokkal egyszerűbb, mert ez a jövőben mindenkinek csak a tényleges munkaterületére korlátozódik. A szakosítással elért fakitermelési és erdőművelési feladatok koncentrációja nagyobb nyugalmat nyújt a nagyvad számára. A szakosítás kedvező hatása meg fog mutatkozni a termelékenység emelkedésében is, ez az előzetes tapasztalatok és becslések alapján 20—30%-os kedvező változást hozhat. Természetesen nem véletlen az, hogy a kedvező változás elsősorban a fakitermelés vonalán jelentkezik, de úgy gondolom, hogy helytálló ez a megállapítás akkor is, ha a már korábban említett Veszprémi Erdőgazdaság gépesített erdőművelési munkáira gondolunk.

Az erdészek szakosítására már egy-két erdőgazdaságnál — s így nálunk is — alakultak ki tapasztalatok. Ezek ismeretében a következő megoldás javasolható:

I. A kerület a gravitációs körzetek figyelembevételével alakítandó ki úgy, hogy a jelenleginek 2—3-szorosa legyen. Vezetője elsősorban a szállításra specializálja magát (*szállítási művezető*) és mentesül a fakitermelés és erdőművelés feladatainak elvégzésétől. Feladata tehát a szállításra alkalmas helyen átvett faanyag megőrzése, illetve elszállítása. Azonkívül a becslés, valamint az erdővédelmi feladatok ellátása. Természetesen a fentiekén kívül, a kerületben adódó kisebb jelentőségű munkákat is elvégzi.

II. A *fakitermelési művezető* a feladat elvégzéséhez szükséges létszámú, gépesített komplex brigádot irányítja. Felelős a munkájával kapcsolatos szakmai feladatok maradéktalan végrehajtásáért. A kitermelt faanyagot szállításra alkalmas készletezési helyen köteles átadni. A fakitermelési művezető munkáját, vágásterületenként közvetlen felettesei — az erdésztervezető, illetve a fahasználati műszaki vezető — vizsgálják felül.

III. Az *erdőművelési művezető* feladata az élő fa megtermelésével kapcsolatos erdőművelési munka, ezenkívül a gyérítések és felújító vágások jelölése. Az erdőművelési munkák színvonalának emelése érdekében szükséges, hogy ezen a területen is állandó szakmunkások álljanak rendelkezésre. Itt is szeretném hangsúlyozni, hogy a szakosított erdészek közvetlen felettesei a jövőben is az erdésztervezető és az erdőművelési, illetve fahasználati műszaki vezető, akik a jövőben szakmailag sokkal jelentősebb szerepet fognak betölteni, s reméljük, hogy lényegesen csökkenni fog adminisztrációs munkájuk.

A gyakorlatban már eddig is szakosított beosztás volt pl. a *fagyártmány-üzemvezető*, *rakodókezelő*, nagyüzemi *csmetekert-kezelő*, *kerületvezető vadász*. Ugyancsak ezt a célt fogja szolgálni a legújabbban kialakult szakirányítási feladatokkal megbízott erdész. Elvi kérdésként kell leszögezni, hogy a különböző irányban szakosított

erdészek között kategorizálás nem lehetséges, mert a továbbképzésen keresztül mindenki képességeinek megfelelő irányban egyenrangú művezetője lesz saját munkaterületének. Ebből következik az is, hogy az eddigi jogok és juttatások sem változnak meg.

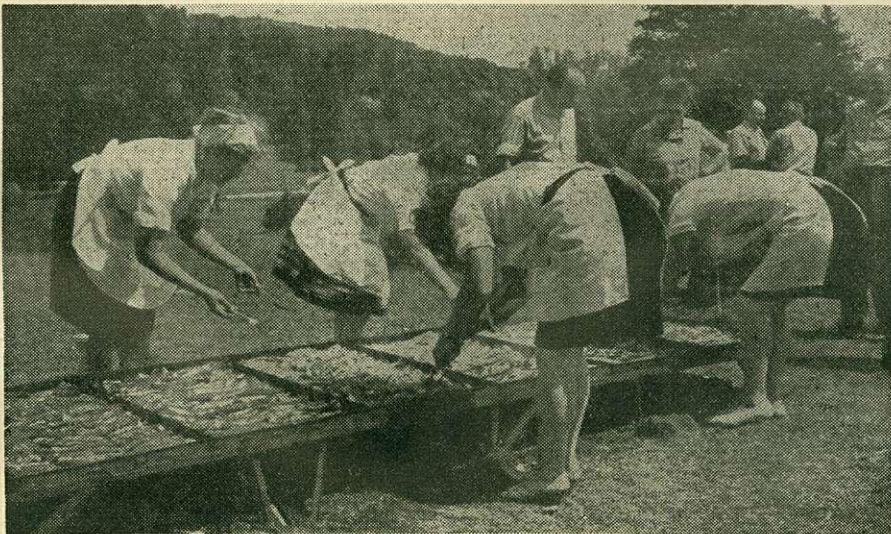
A szakosítás tehát a műszaki színvonal emelését szolgálja, vagyis *a munkát irányító és szervező erdészeink az iparhoz hasonló művezetői szinten tevékenykednek.* A szakosítás létszám-emelkedést nem jelent, sőt a kerületvezetői szervezeti forma továbbfejlesztésének biztosítani kell még olyan létszám-megtakarítást, melyet a jövőben a műszaki fejlesztés érdekében tudunk felhasználni.

A szakosításban sablon nem alkalmazható. Már csak azért sem, mert amelyik kerületben valamilyen oknál fogva a fentiekben vázolt műszaki haladás nem jelentkezik, ott egyelőre nem aktuális a szakosítás sem. Ezenkívül személyi okok, lakás, szállítási problémák stb. szintén késleltethetik a szakosítás problémájának a megoldását.

A szakosítás során messzemenően figyelembe kell venni az emberek problémáit. Ezt talán két példával lehetne legjobban érzékeltetni; évtizedeken keresztül a kerületben dolgozó erdősz feltehetően továbbra is a megnagyobbodott kerületben kíván maradni. Az erdőben levő esetleges lakás nem teszi ugyanis szükségessé a sok gyaloglást, s ugyanakkor az ottlakó erdősz részére biztosítja az eddigi gazdálkodási lehetőségeket is. A másik esetben a fahasználati művezetői munkakör betöltéséhez elsősorban a műszakilag jól képzett erdősztechnikus jöhet számításba, aki reggel valamilyen szállítóeszközzel együtt menne ki az erdőbe a munkásokkal, s együtt is térne velük vissza. A szakosítás tehát meg kell, hogy oldja a mindenki által jól ismert és elodázhatatlan munkásszállítási problémát is. A két példa lehet jó megoldás bizonyos esetekben és egyaránt szolgálja a dolgozó ember érdekeit, valamint a műszaki fejlesztés ügyét.

A szakosítást tehát egyelőre nem kívánatos általánosan elrendelni, de ugyanakkor nem lehet figyelmen kívül hagyni sem. *Javasoljuk tehát a 12/1958. sz. OEF-rendelet olyan értelmű megváltoztatását, hogy az egyelőre egyformán lehetővé tegye mind a hagyományos kerületvezetői beosztást, mind a szakosított „művezetői” beosztást.* Világosan látnunk kell, hogy itt nem átszervezésről van szó, hanem bizonyos esetekben, a megváltozott körülményeknek megfelelően, a kerületvezetői szervezeti forma továbbfejlesztéséről.

A műszaki fejlesztési tevékenységünkkel oda kell hatni, hogy a megváltozott körülmények között a szakosított erdősz éppen olyan biztos alappillére legyen a nagyüzemivé váló mai erdőgazdálkodásnak, mint amilyen volt a kisüzemi jellegű erdőgazdálkodás kerületvezetői rendszere.

Készül a pisztráng villásreggeli